

Jos Trippenzee

Juli, de maand van de historische thriller

In het zomernummer van vorig jaar besprak Anton van Hooff de historische detectives van Steven Saylor, een Amerikaanse auteur, die zijn speurder

Gordianus moorden laat oplossen in de nadagen van de Romeinse Republiek. Ook dit jaar heeft Kleio weer zo'n leestip voor de vakantiedagen, de boeken van Renée Vink.

'Floris V en de Schotse Troon',
'De laatste dagen van Floris V' en
'De wreker van Floris V'
(Uitgeverij Conserve, Amsterdam
1995, 1996 en 1997)
prijs van ieder deel f34,95.

Er is in Nederland een kleine uitgeverij, Conserve, die nu drie series historische detectives van Nederlandse oorsprong op de markt heeft gebracht. De omvangrijkste reeks heeft de zeventiende-eeuwse Amsterdamse waterschout Willem Lootsman als hoofdpersoon.

Tot nu toe zijn er negen delen over zijn activiteiten verschenen. De auteur, Ashe Stil, is een historicus die geen vaste baan kon vinden en toen maar detectives is gaan schrijven. Ook Marian de Haan is iemand uit het vak. Zij werkt bij de Archiefdienst voor Kennemerland en heeft onlangs haar debuut gemaakt met *Een Hondenbaan*, een moordverhaal dat zich anno 1377 afspeelt. En de derde nationale trots op het terrein van de historische detective is Renée Vink, die nu drie boeken heeft gepubliceerd. Ze spelen in de tijd van Floris V.

In een gesprek met Renée Vink ging *Kleio* wat dieper in op het verschijnsel van de historische detective, hoe dit genre is ontstaan, wat de kenmerken ervan zijn en hoe je het kaf van het koren kunt scheiden.

De keuze voor Renée Vink als gesprekspartner was niet willekeurig, want niet alleen schrijft ze historische misdaadromans, ze verzamelt ze ook.

Renée Vink is Scandinaviste en heeft een vertaalbureau. Zij debuteerde in 1990 onder het pseudoniem R. Ditmar met *De Runen van de Dwergenkonink*, een verzameling fantastische verhalen uit de Scandinavische Middeleeuwen.

Een Eco-hausse

Hoewel historische detectives niet echt een nieuw verschijnsel zijn, is er vanaf de jaren tachtig sprake van een hausse aan boeken in dit genre en dan voornamelijk in het Angelsaksische taalgebied.

In 1976 kreeg de Engelse schrijfster Edith Pargeter een boek onder ogen over de geschiedenis van Shrewsbury. Onder haar eigen naam was zij bekend als auteur van historische romans en onder het pseudoniem Ellis Peters schreef zij detectiveverhalen. De geschiedenis van Shrewsbury bleek een grote bron van inspiratie en zorgde ervoor dat mevrouw Pargeter haar beide schrijfvormen combineerde. De twaalfde eeuwse monnik-speurder Cadfael was geboren en zou twintig delen lang de ene moord na de andere oplossen.

Hoe kijkt Renée Vink tegen de plotselinge populariteit van het genre aan?

'Ellis Peters is niet onmiddellijk doorgebroken met haar eerste boeken; de aandacht voor de historische detective is zeker ook te danken aan Umberto Eco's 'De naam van de roos', een boek dat dankzij een uitgekende reclamecampagne overal ter wereld een succes werd en ook als film roem vergaarde. Dat daarna juist in Groot-Brittannië en Amerika het genre zo succesvol is geworden, komt onder meer doordat men daar wat speelser omgaat met het verleden dan in Nederland gebruikelijk is. Zeker in Engeland is men dol op theoretiseren over het verleden, hoe het in elkaar heeft gezeten, en men wordt maar niet moe om zich met dit soort historische spelletjes bezig te houden. In Amerika speelt misschien ook wel mee dat het verlangen naar een verder verleden, dat men zelf niet heeft, extra interesse in de Europese geschiedenis opwekt. Er is in Amerika nu zelfs een 'Historical Mystery Appreciation Society' opgericht.'

Net als de historische roman is de historische detective fictie die zich in het verleden afspeelt. En net als de historicus houdt de schrijver van historische fictie zich bezig met bronnenonderzoek. Niet altijd is bij de voorbereiding duidelijk of het eindresultaat een wetenschappelijke studie zal worden of een roman/detective. Maar op een gegeven moment lopen de werkzaamheden toch uiteen. We vroegen aan Renée Vink wanneer dat moment is.

'Je probeert uiteraard wel zoveel mogelijk te weten te komen over je onderwerp, je zorgt voor voldoende achtergrondinformatie. Maar het resultaat is fictie; je kent de historische feiten, maar geeft er een eigen interpretatie aan; je hebt zo je redenen om de historische werkelijkheid aan te passen aan jouw thema. En dat thema is het oplossen van een misdrijf, het detective-element is cruciaal. Je begint dus al anders als je een historische detective schrijft. Ga je meer boeken schrijven, dan creëer je een hoofdpersoon die steeds weer terugkeert. In een historische detective moet die hoofdpersoon, degene die de misdaden oplost, eigenlijk niet helemaal in de historische tijd thuishoren. De lezer moet zich met de hoofdpersoon kunnen identificeren en daarom is die hoofdpersoon een soort intermediair tussen het verleden en het heden.'

Renée Vink:

Ook bij een historische detective is het thrillerelement cruciaal, maar de lezers met belangstelling voor geschiedenis eisen tevens dat het historisch kader klopt.

De hoofdpersoon

De hoofdpersoon van Renée Vink noemt zich Folkert Crepel en is in dienst van graaf Floris V als speelman en klerk. Maar eigenlijk heet hij Folke Valdemarsson en is hij de buitenechtelijke zoon van de afgezette koning van Zweden. Hij heeft in een klooster gezeten en spreekt zes talen. Door zijn achtergrond is hij dus een buitenbeentje aan het hof van Floris en in zekere zin superieur aan zijn medespelers in de boeken. Hoe is Renée aan haar hoofdpersoon gekomen en aan de inspiratie voor het onderwerp Floris V?

'Ik was door de bekende schoolplaat van Isings geïnteresseerd geraakt in de figuur van Floris V. Dat ging zover dat ik op een gegeven moment P.C. Hooft's "Gerard van Velzen" in het Engels heb vertaald. Ik heb zelfs een toneelstuk over Floris V geschreven. Een tijdlang was ik bezeten van dat onderwerp. Daarna is Floris heel lang op de plank blijven liggen. Op een gegeven moment kwam ik in contact met Kees de Bakker van uitgeverij Conserve omdat ik een Deense historische detective wilde vertalen en laten uitge-

Floris V wordt door de edelen gevangen genomen, 1296. Schoolplaat van Isings.

ven. Daar was geen interesse voor, De Bakker was druk bezig met een boek over Floris V dat moest verschijnen rond de herdenking van Floris' dood in 1996. De schrijver van dat boek kwam te overlijden en toen werd mij verzocht om iets met Floris V te doen. Het leek mij veel leuker om dan een historische detective te schrijven en zo kwam ik bij een figuur uit waar ik al mee bezig was geweest, Folke Valdemarsson. Door hem aan het hof van Floris V te plaatsen had ik èn een speurder als hoofdpersoon èn mijn boek over Floris.'

Het thema

Het eerste boek van Renée Vink over Floris, *Floris V en de Schotse troon* verscheen in 1995 en speelt zich voornamelijk in Schotland af. Na de raadselachtige dood van de Schotse troonopvolgster, de zevenjarige Margareta uit Noorwegen, verschijnen er vele pretendentes bij de Engelse koning Edward I om hun aanspraken op de troon te bewijzen en te verdedigen. Hoewel Edward zich opwerpt als onpartijdige scheidsrechter, wil hij in werkelijkheid alleen een kandidaat steunen, die hem als soeverein erkent.

Floris V is een van die troonpretendentes, alleen de akte die het bewijs moet leveren van zijn rechten op de Schotse troon is verdwenen.....

'Het verhaal over de strijd om de Schotse troon is zo'n voorbeeld van een historisch raadsel waar de Engelsen zo gek op zijn. De Schotse troon was vrij omdat de Schotse koning Alexander III onder verdachte omstandigheden van de rotsen was gestort. Over zijn dood heeft de Engelse auteur P.C. Doherty een detective geschreven ('Crown in Darkness'). In mijn boek lost Folkert Crepel onder meer de doodsoorzaak van zijn kleindochter Margareta op. Zij was de dochter van de Noorse koning Eirik Magnusson en zijn vrouw Margaret, de dochter van Alexander III. Het was de bedoeling dat zij zou trouwen met de zoon van de Engelse koning. De Noorse prinses vertrok per schip naar Schotland maar stierf voordat het schip aankwam. Overigens heb ik een kort verhaal geschreven waarin het raadsel van haar dood een hele andere oplossing kent dan in het boek over Floris V. Dat verhaal zal waarschijnlijk verschijnen in een Engelse bloemlezing 'The Mammoth Book of

Royal Whodunnits', waarin trouwens ook een verhaal over de dood van Lady Diana is gepland.'

Dat de historische detective in Nederland veel minder succesvol is dan in de Angelsaksische landen komt waarschijnlijk mede doordat de Nederlander meer geïnteresseerd is in het waarheidsgehalte van het behandelde onderwerp dan in een spannend verhaal. Een genre als 'fantasy' slaat bij ons niet echt aan. Zo stond laatst in de NRC in het kader van de kinderboekenweek dat kinderen historische jeugdboeken wel leuk vonden, maar er op tegen hadden dat het verhaal niet echt waar was. Verder doen historici hun uiterste best om de mythevorming rond Floris V te verwijderen, wat in ieder geval tot gevolg heeft dat een eeuwenoude traditie van speculatie rond zijn gewelddadige dood aan het verdwijnen is. Dat vind ik jammer en ik heb dan ook geprobeerd in mijn tweede boek 'De laatste dagen van Floris V' die traditie nieuw leven in te blazen door bewust af te wijken van de jongste onderzoeksresultaten.'

Onbekend maakt onbemind

Hier zijn we aangekomen bij het grote probleem van de historische detective, zij hinkt op twee gedachten. Weliswaar gaat het om een detective, maar het genre wordt voornamelijk gelezen door mensen die in geschiedenis geïnteresseerd zijn. In Nederland is die doelgroep blijkbaar zo klein dat het werk van auteurs van eigen bodem vaak niet in de boekhandel verkrijgbaar is en dientengevolge ook slecht verkocht wordt.

"Ik verkoop alleen maar goede boeken meneer", zei de enige boekhandelaar in een grotestad van 70.000 inwoners die niets van Vink en Stille had liggen. Waarschijnlijk bedoelde hij 'bekende boeken', boeken van auteurs die zich al in het buitenland bewezen hadden, Eco dus en Ellis Peters.

Ook in de pers wordt er weinig aandacht aan de historische detective besteed.

Speelt dat hinken op twee gedachten hier soms parten?

'In het blad van de Historical Mystery Appreciation Society wordt de band met de historische roman benadrukt en niet die met de moderne thriller of politieroman. Maar je wordt wel gerecenseerd in vergelijking met harde thrillers die spelen in het heden. De kritiek in Nederland op de historische detective is dan ook voornamelijk dat het plot niet zo flitsend is en dat het verhaal traag leest. Een deel van die kritiek is ook wel terecht, want in een historische detective moet veel worden uitgelegd.

Het genre verschilt juist met de moderne thriller in tempo. In de historische detective moet steeds de situatie worden aangeduid, de actie moet in de historische context worden geplaatst. Het goede van een auteur als Steven Saylor is dat hij meestal die historische gegevens in het verhaal weet in te passen. Maar ook hij lag hier al snel in de opruiming.

Overigens lukt het ook een schrijfster als Ellis Peters niet altijd om het plot vaart

mee te geven. Omdat in zo'n geval het historisch gegeven interessant genoeg is voor mensen die van geschiedenis houden, blijft de lezer toch geboeid. Maar die groep lezers is hier blijkbaar erg klein. Het Engelse taalgebied is nu eenmaal veel groter dan het Nederlandse, en blijkbaar zijn er mede daardoor hier te weinig afnemers voor deze historische mysteries. Waarschijnlijk ga ik me daarom zelf meer met de passieve kant van het lezen en verzamelen bezighouden dan met het schrijven. Het ordenen van de gegevens kost zoveel tijd dat mijn echte werkzaamheden als vertaalster in het geding komen. Weliswaar heb ik nog genoeg ideeën en is nu juist de tijd na Floris V de moeite waard om over te schrijven, want daar houdt voor veel mensen de geschiedenis weer even op. Maar als er geen

markt voor is, moet het maar bij het bedenken van de verhalen blijven.

Het zou jammer zijn als Renée Vink zou stoppen met schrijven. Zeker haar derde boek *De wreker van Floris V* smaakt naar meer. Het is een verhaal vol vaart waarin Folkert Crepel een flink aantal raadsels moet oplossen. Wat is er toch met die jonge meisjes aan de hand - als ze niet verdwijnen, verdrinken ze, of worden aangerand. Ook de speculaties rond de dood van Floris V gaan onverminderd verder. De schedel van moordenaar Gerard van Velzen wordt zelfs als kolfbal gebruikt! En voor de doorgewinterde historicus is er zelf ook detectivewerk te verrichten: naar welke negentiende eeuwse mystificatie verwijst het gegeven van dit boek?

